

5914

۱۵۴

کتابخانه

WWW.KETAB-IR

خیام، عمر بن ابراهیم / ۵ ق

رباعیات

رباعیات خیام (دوزبانه) / بر اساس نسخه محمد علی فروغی و قاسم غنی ۱۳۹۵

خوشنویسی رایانه ای / محمد مهدی منصوری - قم: هم میهن، ۱۳۹۵ / ۱۲۴ ص.

۱. شعر فارسی - انگلیسی - قرن ۵ ق ۲. رباعی - قرن ۵ ق.

الف. فروغی، محمد علی، ۱۳۵۴-۱۳۲۱، مصحح. ب. عنوان

PIR ۴۶۲۵ ۱۳۹۵

ISBN 978-964-2876-68-6

۲. ۹۵۷ ج

۳. ۱/۲۲ فا ۸

کتابخانه ملی ایران

انتشارات هم میهن

نشر هم میهن

رباعیات خیام (دو زبانه)

حکیم عمر خیام

ناشر: هم میهن

چاپ: یاران

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

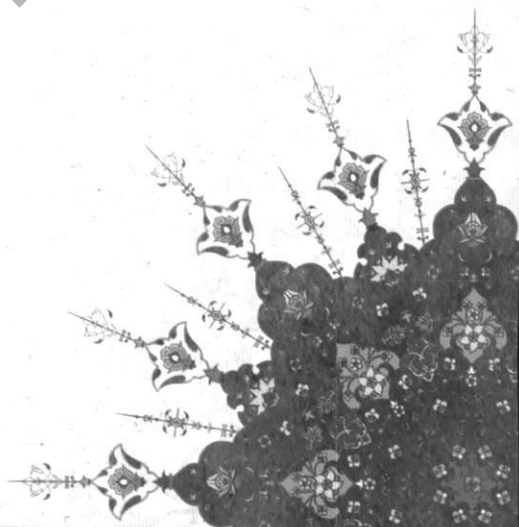
شابک: ۶-۶۸-۲۸۷۶-۹۶۴-۹۷۸

ISBN 978-964-2876-68-6

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

مرکز تحقیق: انتشارات هم میهن - ۰۹۱۲۶۵۱۶۳۹۲

رباعیات
حکیم عمر خٹام

مقدمه

رباعی کوچکترین وزن شعری است که انعکاس فکر شاعر را به معنی تمام می‌رساند.
هر شاعر حتی دشت را منوط دانسته که در جزو اشعارش کم و بیش رباعی بگوید.

ولی خیام رباعی را به تنهادر جری اعتبار و اهمیت رسانید و این وزن مختصر را انتخاب کرده: در صورتیکه

انگار خودش را در نهایت نبردستی در آن گنجایید است: ترانه‌ای خیام تقدیری ساده طبعی و زربان

دچرب ادبی و معمولی گفته شده که کسی را شیفته‌ی آنبنگ و تشبیهات قشنگ آن نمیدارد و بهترین نمونه‌ای شعر

فارسی شمار می‌آید: قدرت ادبی بلند از ادبی سانیده که تاثیر آن حتی است و انسان به حیرت می‌افتد که یک عقیده‌ای

فلسفی همی چگونه ممکن است در قالب یک رباعی بگنجد و چگونه میتوان چند رباعی محبت که از هر کدام یک کسر و فلسفه

مستقل مشاهده شود و در عین حال با هم جانبنگ باشد این بخش در دبیرانی فکر خیام است که

ترانه‌های او را در دنیا مشهور کرده است: وزن ساده و مختصر شعری خیام خوانند

راخته میکند و به وفور فرصت فکری میدهد.

خیام در شعر از یک چکش سوزی نیکند؛ زبان ساده و بجمه‌ی اسرار

صنعت خودش کاملاً آگاه است؛ با کمال ایجاز به تیرین شرح می‌داند

از به تاثیرت و نفوذ خیام در ادبیات فارسی چهری که مظهر است رشادت فکری و آزادی است

که بداع کرده و با قدرت قلم خودش آگاه بوده و برادر نوروز نامه فضل اندام و کرد و تنم حکایتی

میاورد که قلم را از تن بر نه برتر نمیداند و با طبعی تحمیلی که بود و تا یقین صلح و فساد مملکت کاری بزرگ است

و خداوند قلم را که مقید باشد غیر بر باید داشت تا به خیام ادبیا انگلیسی آمریکایی و دنیای متمدن

از نور و رمه‌ی اینها نشان میدهند که گفته‌های خیام با دیگران چاه انداز فرق دارد خیام اگر چه شاعر بار ریاضیات

و نجوم دانسته ولی این نشانی خشک مانع از تطایر حساسات تقوین و لذت بردن از طبیعت

و ذوق شاعرانه‌ی او نشده و اغلب به کام فراغت و به فرج و دبایت می‌گذرانند

و اگر چه با این منجیل مانند خواجه نصیر طوسی و غیره شاعر و دین‌شده و اشعاری به آنها ننو

است ولی گفته‌ای آنها با خیام نین با آسمان فرق دارند آنان شاهد است
و تصوف یا عشق و خلاق یا مسائل اجتماعی با عی گفته‌اند یعنی همان گفته‌ای
و دیگران اکثر اگر داند و ذوق شاعری را شعار و قافیه پردازی آنها تغییر با وجود مداد
شب تمام ویرانه مرغ حق قبرستان هوای مناک بهاری در خیام خیلی مؤثر بوده‌ای نظر
می‌آید که شکوه طراوت بهار ز کما و بوی گل چمنزار جو یا ر نسیم لایم و طبیعت افسونگر با آهنگ
چنگ ساقیان با هر که فصل بهار و نوروز را تجمل می‌کرده روح خیام تاثیر فوق العاده داشته خیام
بالاتر و ظرافت مخصوص که نزد شعری دیگر کیاب است طبیعت را حس می‌کرده و با یک

دنیا اسادی آن اوصاف می‌کند

روزی است خوش و هوانه کرم است و نه سُر

بنجر صباد اس کل خاک شد

ابر آمده و از بر سر سبز گریست

چون ابر نوبه ز فرخ لاله نشست

متهتاب بنود امن شب شکافت؛

خیام در وصف طبیعت با همان اندازه احتیاج دارد با چند کلمه محیط و وضع را محکم و محسوس میکنند.

آنها در زمانی که شعر فارسی زیر تاثیر تسلط عرب یک نوع لغت بازی و اظهار فضل و تملق کوئی

خشب و بی معنی بوده و شاعران کجایی که ذوق طبیعی آتش اند برای یک بک یا یک قطره آله

تقدیر و انقراض می گفته اند که انسان را از طبیعت بر میگردانید این سادگی زبان خیام بر بزرگی

مقام و می افزاید خیام نه تنها به الفاظ ساده گفتا کرد بلکه در زبانی خود استاد بی باری

نمیزد و برده که نظیر آن نزد هیچیک از شعرای ایران ندیده می شود.

بلاغت بازی میکنند ولی صنعت او چند را با صنایع لوس و حشکی

بدیع فرموده و مثلاً لغاتی که دو معنی میسرسانند

بهرم که کور می کرفشی بعر

دیدی که چگونه کور بهرم گرفت

تقلید و از فاشته که معنی کجا هم می باشد شاید که زیر کی تسلط به بان و ذوق ایبرساند

دیدم که بر گنزدش فاشته بی
بسته همی گفت که کو کو کو کو

در آخر بعضی از رباعیات قافیه تکرار شده، شاید به نظر بعضی فقر لغت و قافیه را می رساند، مثل:

دنیا دیدی هر چه دیدی هیچ است؛
بگذر جهان چه طرف برستم هیچ

ولی تمام برآردی موضوع در همین تکرار هیچ جمع شد؛ چندین اثر فلسفی و علمی بزبان عربی و فارسی

از خیام مانده، ولی آثار علمی او هرگز در سینما شهرتش دخالتی نداشته